

candi Presbyteros, de connubiis, deque aliis id genus multis, quae ad aeternam Ecclesiae disciplinam spectant.

Successores etiam Apostolorum ubique et semper ea potestate usi sunt. Nimis longum esset canones, hoc est, leges ac decreta sive a Conciliis generalibus et particularibus, sive a Summis Pontificibus condita et promulgata recensere, ex quibus Corpus Juris Canonici conflatum est.

Ipsi summi Principes hanc nativam propriamque Ecclesiae potestatem agnoverunt. « Si civiles leges, » inquit Justinianus in praef. Nov. 127, « quarum potestatem nobis Deus pro sua in homines benignitate credidit, firmas ab hominibus custodi ad obedientium securitatem studemus; quanto plus studii adhibere debemus circa sacrorum canonum, et divinarum legum custodiam, quae super salute animarum nostrarum definitae sunt? » Et cap. 1: « Si enim illa, quae a laicis peccantur, generales leges non concedunt extra inquisitionem et vindictam manere, quomodo a S. Apostolis et Patribus super omnium hominum salute canonica statuta despici patiemur? »

Ea proinde est vis et potestas legum ecclesiasticorum, ut iis, quos respiciunt, obtemperandi necessitatem imponant. Nam illis Christi verbis (Lucae 16): « Qui vos audit, me audit; qui vos spernit, me spernit » apertissime significatur, Rectribus Ecclesiae perinde ac ipsi Deo obtemperandum esse. AUDIRE enim est obedire, obtemperare. Paulus quoque monet in epistola ad Hebraeos XIII, v. 17: « Obedite Praepositis vestris, et subjecete eis: ipsi enim pervigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri. » Itaque in Apostolorum actis VI, v. 4 legimus: Perambulabat (Paulus) Syriam et Ciliciam confirmans Ecclesias, praecipiens custodire praecepta Apostolorum, et Seniorum. » Quibus verbis sicut

praeciendi potestas in Apostolis, sic obtemperandi obligatio in fidelibus evidentissime demonstratur. Quapropter Tridentina Synodus obligationem parendi Ecclesiae legibus, veluti dogma fidei definivit sess. 7 can. 8; sess. 13 can. 9; sess. 14 can. 8.

Vide Emman. Gonzalez in Commentariis Decretalium ad cap. 4 tit. 2 de Constitutionibus; Mart. Gerbert de legitima ecclesiastica potestate circa Sacra lib. 1 cap. III § 2, et Ansel. Molitor in dissertatione de potestate Ecclesiae legislativa.

§ 6.

DE POTESTATE JUDICANDI.

« Dubitari non potest, » ait Concilium Cameracense anno 1563, « quin existat ecclesiasticum forum duplex, Clavum nomine a Christo Domino designatum, unum Sacramenti Poenitentiae, quae proprie conscientiam spectat, in quo reus ex sua ipsius confessione ligatur, aut solvit; alterum jurisdictionis, externaeque politiae, in quo reus convincitur per testes, judicatur, damnatur, puniturque. » Non est hujus loci ea persecui, quae ad forum internum pertinent. Nobis agendum est de potestate judicandi in foro externo, quae potestas in cognoscendis, et definiendis causis ecclesiasticis etiam criminalibus versatur.

Minime sane dubitandum est, quin causae ecclesiasticae, quae nimur ad fidem, mores, et disciplinam spectant, foro ecclesiastico addictae sint; etenim « negotia ecclesiastica, » ex Vigilio P. ep. 15, « Episcoporum judicio reservata sunt, idque juxta ecclesiasticum morem, juxta paternas traditiones, juxta omnem auctoritatem evangelicae apostolicaeque doctri-

nae. » De quaestione Antiochiae orta, an circumcisio aeternae saluti consequendae necessaria esset, Apostoli in concilium congregati sententiam pronuntiarunt his verbis : « Vixum est Spiritui Sancto, et nobis; » quibus quidem verbis praesentiam Sancti Spiritus, divinamque judicandi potestatem, qua praediti erant declararunt. « Erant illi divinitus creati judices ejusmodi controversiarum de religione, neque liberum idcirco Antiochenis erat, utrum ad eos litem suam deferre vellent, nec ne: verum jus ipsum divinum jubebat eos ad Apostolorum tribunal accedere, » ut ipse Mosheimius verissime tradidit de rebus christ. ante Constantimum M. saec. I § 56. Apostoli seorsum etiam in causis ecclesiasticis judicarunt, et Paulus exercendi judicii normam Timotheum docuit. Eadem potestate Ecclesiae Antistites perpetuo usi sunt, quorum judiciis religiosi Principes, qui imperium tenuerunt, obsequentes maxime fuerunt; tantum abfuit, ut ullam majestati suae injuriam fieri arbitrarentur. Hinc Basilius Imperator ad Synodum OEcumenicam VIII inquit: « Non est datum laicis, aut iis, qui civilibus officiis mancipantur, secundum canonem dicendi quidpiam penitus de ecclesiasticis causis..... quantaecumque enim religionis et sapientiae laicus existat, vel etiamsi universa virtute interius polleat, donec laicus est, ovis est. » Materia vero judiciorum ecclesiasticorum sunt: 1º causae spirituales de fide, de moribus, de Sacramentis, de sacris ritibus, aliisque ad religionem pertinentibus: 2º causae ecclesiasticae, quae ad Ecclesiae gubernationem, sive politiam spectant, veluti de electionibus, de institutionibus, de juribus et officiis clericorum, et hujusmodi: 3º causae spiritualibus adnexae et mixtae: 4º causae Clericorum ratione immunitatis a foro laico: 5º denique causae criminales, sive de criminibus ecclesiasticis. Verumtamen hujusmodi causae

omnes cur, et quatenus ad ecclesiasticum forum pertinent, singillatim videbimus libro tertio.

Sed hic silentio praeterire non debemus opinionem eorum qui distinctionem fori ecclesiastici criminalis a foro poenitentiali non semper in Ecclesia exstisset autem, sed demum undecimo, et duodecimo saeculo inductam esse. « Licet enim Episcopi, » ait Van-Espen Jur. Eccl. part. 3 cap. 1, « in peccata inquirerent, testes audirent, censuris aliquis canonice poenis contra peccatores procederent, tamen haec omnia unice ad ipsius peccatoris reconciliationem tendebant; imo omnia, quae Episcopi circa crimina exercebant, cum Poenitentiae Sacramento connectabantur, atque ad ipsum forum internum Poenitentiae, sive antecedenter, sive consequenter, reducebantur. »

At vero quantum haec opinio a veritate abhorreat cognosci facile poterit, si animadvertissemus a primis saeculis in Ecclesia fuisse externum forum, in quo accusationes recipi non poterant, nisi sub certo numero testium. S. Paulus ep. I cap. V v. 19, ad Timotheum Episcopum scribens, hanc legem judicialem constituit: « Adversus presbyterum accusationem noli recipere, nisi sub duobus, aut tribus testibus: » quae quidem lex ad forum internum non refertur. S. Cyprianus in epist. 55 num. 10 ad Cornelium Pontificem data (apud Constant. col. 472) narrat, Carthaginem venisse « Privatum haereticum in Lambesitana ante multos fere annos ob multa et gravia delicta nonaginta Episcoporum sententia condemnatum » eumdemque, cum ibidem in Concilio vellet iterum causam agere, « admissum non fuisse. » Deinde refert de pseudoepiscopo Fortunato, et sociis Carthagine condemnatis. Haec ad annum 252 gesta sunt. Ex Canonibus Apostolorum, qui tertio aut forte quarto Ecclesiae saeculo editi sunt, Episcopus accu-

satus semel et iterum a Synodo vocandus est, antequam adversus eum sententia proferatur. Ita Eutychen, Dioscorum, atque alios semel, iterum, ac tertio vocatos fuisse constat ex actis Concilii Constantinopolitani, Chalcedonensis, aliorumque Conciliorum; et quod Ecclesiasticae lenitatis proprium est, Nestorius quarta etiam vice a Concilio Ephesino citatus est. Pro dignitate personarum certus numerus judicium postulabatur, quod Concilio I Carthaginiensi c. 41 cautum est. A sententia judicis inferioris ad superiorem judicem appellare licebat, quod ex vulgatis canonibus de *appellatione* manifestum est. Denique non modo praesentes rei, sed etiam absentes et contumaces poenis multabantur. S. Cyrilus in ep. ad Clerum et populum Alexandrinum affirmat, Nestorium, qui vocatus ad Synodum non venerat, depositionis poena multatum fuisse. Similiter Dioscorus a Concilio Chalcedonensi absens damnatus est, postquam tertio inutiliter vocatus fuerat.

Cum itaque jam a prima Ecclesiae aetate habeamus accusatores, testes, citationes, judices designatos, sententiam, executionem sententiae, et *appellationem*, satis superque appareat, haec exterioris fori acta cum foro poenitentiali nihil omnino commune habuisse. Igitur Ecclesia pro causis criminalibus dijudicandis jugiter habuit externum forum criminale a foro poenitentiali distinctum prorsus ac separatum; et si quid a saeculo undecimo innovatum est, id omne ad formam et solemnitates judicii tantummodo spectat.

Vide Zallinger in Instit. Juris ecclesiastici ad lib. II Decretalium tit. 1 § 22 et seqq., ubi argumenta omnia, quae contra opponi solent, diluuntur.

Multa quoque Baronius in annal. ad an. 57 num. 24 et seqq. de judiciali Ecclesiae potestate disputat.

§ 7.

DE POTESTATE PUNIENDI.

Potestas *coercitiva* in plectendis delictis, pravisque moribus corrigendis versatur. Jam vero sine jure coercendi, nihil efficax est potestas condendi leges, et judicandi. Quid enim prodesset potestas jubendi vel vetandi, si ii qui legibus parere detrectant, coercent, et puniri non possint? Quid juvat judicia exercere, si sententiam exequi non possit? « Sane si judex es, » ait S. Augustinus in serm. 164 de verbis Apostolorum cap. 5, « si judicandi potestatem accepisti ecclesiastica regula, si apud te accusatur, si veris documentis testibusque convincitur, coerce, corripe, excommunicata, degrada; sic viglet tolerantia, ut non dormiat disciplina. » Hanc vero potestatem coercendi legum violatores, et criminum reos, sibi divinitus collatam fuisse Apostolus saepius denuntiat. Namque in II ad Corinth. XIII, v. 10: « Ideo, » inquit, « haec absens scribo, ut non praesens durius agam secundum potestatem, quam Dominus (non prorogatio fidelium, vel gratia Principis) dedit mihi. » Itemque X, v. 6: « In promptu se habere, » ait, « ulcisci omnem inobedientiam ex potestate, quam dedit nobis Dominus. » Et II ad Thess. III, v. 14: « Si quis, » ait, « non obedit verbo nostro per epistolam, hunc notate, et ne commisceamini cum illo. »

Basnagius ex numero Protestantium, annotat. polit. eccl. tom. 2 diss. 4 de Ecclesiae tribunal: « Tribunal, » inquit, « Ecclesiae, quod jubente Deo erectum fuisse... facile largimur... neque a Principum voluntate Ecclesiae tribunal, sed ab ipso Christo originem dicit

praecipiente, ut haereticus pertinax abjiciatur, quae lex ignorante magistratu lata est. Sub imperatoribus sane ethnici, flagitiosos censuris Ecclesia suis vexabat, quam liquet id juris sibi proprium fuisse, nec a terrenis potestatibus communicatum... annis pene tercentis dum Imperatores ethni rerum potiebantur, Ecclesia absque magistratu disciplinam exercebat, ac haereticos et flagitiosos a societate sua rejiciebat. »

§ 8.

DE POENIS ECCLESIASTICIS.

Sicuti Ecclesia duplex forum obtinet, internum nimurum seu poenitentiale, atque externum, sic etiam diversis poenis in peccatores et reos animadvertisit. Praecipuae autem sunt poenae *spirituales*, quae proprie *censurae* dicuntur, nempe excommunicatio, suspensio, et interdictum; eaeque *medicinales* sunt, videlicet ad correctionem et emendationem adhibitae. Praeterea Ecclesia poenis *vindicativis* utitur, quae ad punitionem seu vindictam criminis pertinent, quales sunt depositio, degradatio, suspensio perpetua, detrusio ad communionem laicam, aliaeque ejusdem generis. His addit *corporales poenae*, quas ab antiquis usque temporibus Ecclesia adhibuit, veluti ictus fustium aut flagellorum, detrusio in Monasterium aut in carcerem, mulcta pecunaria, etc. De hoc poenarum genere haec habet Claudio Fleury in suis Inst. Jur. Eccl. part. 3 cap. 18: « Posterioris generis poenae, quae coactionem quamdam involvunt, pariter antiquis auctoritatibus nituntur. Nam ab omni tempore Ecclesia peccatoribus poenitentibus eleemosynas, jejunia, aliasque afflictiones corporis imperavit, imponentibus absolutionem dengavit, eosque, si diu haererent in vitio, neque ad poenitentiam

VIII. DE POENIS ECCLESIASTICIS.

vel satisfactionem proni essent, excommunicavit. Augustinus fustigationis per Episcopos exercitatae, ad exemplum dominorum qui servos, parentum qui liberos, magistrorum qui discipulos castigarent, meminit. Ex quo inferre licet, Episcopos virgas expedivisse in terga juniorum Clericorum. Abbates per modum paternae ac domesticae castigationis monachos virginis ceciderunt; unde FLAGELLATIONES VOLUNTARIAE ortae videntur. Carceres ad tempus, vel perpetui in poenis canonicas numerantur, quia Presbyteri, et caeteri Clerici ob crimina depositi claustris commendati sunt, ut reliquum temporis transigerent in poenitentia, memoriaque criminis simul ex vulgi oculis removeretur. »

Potestatem, quam Judices Ecclesiastici habent, corporales poenas infligendi agnovit confirmavitque Tridentina Synodus sess. 25 cap. 3 de reform. Stricius P. ep. 1 cap. 6 apud Constantium, Monachos et Moniales, a quibus crimen in castitatem admissum fuerit, « in ergastulis includi jubet; » et Concilium Toletanum III cap. 6 apud Labbaeum tom. VII perpetuo etiam « damnationis ergastulo » retineri vult Presbyterum, qui causam sanguinis agitaverit. Clericos vero atrociorum quorundam criminum reos, et legitime convictos Coelestinus III in cap. CUM AB HOMINE 10 de judiciis degradari jussit, seu Curiae saeculari puniendos tradi.

Qualis sit poenarum ecclesiasticarum vis atque natura magnopere disputatur. Sunt enim qui docent potestatem coercitivam divinitus Ecclesiae collatam poenis tantummodo spiritualibus contineri, non autem corporalibus sive temporalibus, adeoque jure suo posse christianos hortari, objurgare, movere gradu ecclesiastico, Sacramentorum usu arcere, atque etiam ab ecclesiastica communione penitus segregare; verum si haec omnia parum proficerent, gravioribusque remedis ad improbos in officio continentos opus esset, Ecclesiae quidem licere Principum ac Magistratum civilium implorare auctoritatem, qua improborum hominum contumacia franga-

tur, sed ipsam sibi infligendae poenae temporalis potestatem ullam arrogare non posse. Enimvero, ut aiunt, potestas omnis ecclesiastica spiritualis est; illudque usurpant S. Chrysostomi dictum, in hom. 4 de verbis Isaiae: « Regi corpora commissa sunt, Sacerdoti animae; rex maculas corporum remittit, Sacerdos autem maculas peccatorum: ille cogit, hic exhortatur: ille necessitate, hic libera voluntate: ille habet arma sensibilia, hic arma spiritualia. » Proferunt etiam caput 10 de judiciis, ubi Coelestinus III aperte fassus est, summum coercionis genus, quo uti Ecclesia potest, excommunicationem esse, ac nihil praeterea habere, quod ultra faciat. « Si Clericus, » inquit « in quocumque ordine constitutus, in furto, vel homicidio, vel perjurio, seu alio crimine fuerit reprehensus legitimate, atque convictus, ab ecclesiastico judge deponendus est. Quod si depositus incorrigibilis fuerit, excommunicari debet, deinde contumacia crescente, anathematis mucrone feriri; postmodum vero, si in profundum malorum veniens, contempserit, cum Ecclesia non habeat ultra quid faciat, ne possit esse ultra perditio plurimorum, per saecularem comprimendus est potestatem, ita quod ei deputetur exilium, vel alia legitima poena inferatur. »

Contra vero doctores alii omnino putant, nullum esse poenae genus, quo Ecclesia jure suo in sonates animadvertere non possit, quapropter bona temporalia, famam, jura tum munera, tum successionum, vitam ipsam ecclesiasticae potestati subjiciunt; « neque enim esset, » inquit Joannes de Dicastro tract. de cens. disp. 1, « satis Ecclesiae provisum, si careret potestate puniendo poena temporali: » et Pirrhing Jur. eccl. lib. 5 sect. 3 num. 92 potestatem etiam poena mortis haereticos afficiendi Ecclesiae tribuit, « quia alias » ut subdit, « non potest rebelles inobedientes coercere, et eorum delicta vindicare, neque membra putrida, atque noxia toti corpori resecare, ut probat Bellarminus lib. 3 de Laicis cap. 21 et 22; non tamen Ecclesia solet exercere, et exequi hanc potestatem per judices et ministros ecclesiasticos, sed laicos, et mediante eorum temporali potestate, quia id decentius est, et pietati Ecclesiae conformius. »

Nimis longum esset pro gravitate rei de hac quaestione disserere. Verumtamen sententia prior magis Ecclesiae mansuetudini consstantea videtur. Sequimur profinde eorum judicium, qui corporalem gladium ab Ecclesia removent, qua vel corpus perimitur, aut sanguis funditur. Nicolaus Pontifex Albino Archiepiscopo can. *inter haec caus. 33 q. 2* ita scribit: « Ecclesia gladium non habet nisi spirituale, non occidit, sed viviscat: » Unde tritum illud sermone

S IX. DE POTEST. ECCLES. UT AIUNT INDEPEND. 171

adagium: « Ecclesia abhorret a sanguine. » Sed mitiores poenas licet temporales, et corporis afflictivas, veluti detrusionem in Monasterium, carceres, verberationes, aliasque id genus citra sanguinis effusionem infligere jure suo Ecclesia potest, quod supra diximus.

At vero iis, qui ad verum imperium jus etiam vitae necisque desiderant, respondet Zallwein tom. IV princ. jur. eccles. pag. 86 his verbis: « Dicant hi nobis quare potestas imperii necessario jure gladii, vitae, et necis debeat esse armata. Quid si Dominus Deus, qui solus est auctor vitae et necis, sibi soli jus gladii reservasset, de caetero autem imperium alias mediis compulsoiris armasset, et in imperantes caetera omnia jura alia majestati adnexa transtulisset? Dicunt nobis quare solum jus vitae et necis potestatem imperii constitutat! Si dicant quod hoc solum sit medium, quo homines in suo officio contineri, et ipsa respublica contra injustos aggressores conservari valet et debet, replicamus, ne quidem hoc ipsum remedium esse sufficiens ad hominum malitiam coercendam. An non dantur homines facinorosi, fures, raptore, homicidae, qui ne quidem poemam mortis curant? Dein si id ad conservandum statum necessarium esse dicamus, omnes profecto respublicae minores cessabunt esse respublicae, quia necessario debent succumbere civitatibus majoribus praepotentia praevalentibus hoc ipso, quod efficacibus resistendi remedii destituantur. Suscipit ergo potestas imperii majus, et minus, nec consisti in indivisibili. Quare ergo ille non deberet habere potestatem imperii, qui habet jus ferendi leges, dictandi poenas, sola mortis poena excepta, ejiciendi, proscribendi e communitate, omnibusque iuribus ad cives, et membra reipublicae pertinentibus privandi? »

§ 9.

DE POTESTATIS ECCLESIASTICAE UT AIUNT INDEPENDENTIA.

Reliquum est, ut probemus potestatem, quam Petro et Apostolis, eorumque successoribus Christus tradidit, ab omni potestatis civilis dominatione solutam, expeditam et liberam, sive, ut scholae loquuntur, independentem esse. Cujus quidem veritatis tot sunt tantaque certissima argumenta, ut si

persequi singula vellemus, longius quam ratio institutionum postulat, oratio nostra progrederetur. Priusquam vero aliquid eorum proferamus, quibus sententia catholica apertissime demonstratur, praestat animadvertere sacrarum rerum administrationem ad civile imperium non pertinere *ex natura rei*, sive *ex jure naturae*, tum quia instituta imperia non sunt propter religionem, tum quia jus naturae est lex, norma et regula earum rerum, quae ad unum ordinem naturalem spectant. De quo consentiunt vel ipsi Protestantes; siquidem Hornius de Civit. lib. II cap. 5 inquit: « A sacrorum regimine ut actione publica privatum quidem arceri, nondum tamen patere rationem, quae illud Principi asserat. » Hugo Grotius in tractatu de Imperio Summarum potestatum in Sacra cap. 2 § 3: « Ut idem, » ait, « sit Rex et Sacerdos non est ex eo genere naturalium, quae aliter se habere non possunt. » Idem sentit Boehmerus in Introductione ad Jus publicum lib. II cap. 5 § 2, Besoldus in politicis lib. II cap. 3 § 3 n. 14 et 19, aliquie plures.

Igitur oleum et operam perdunt, qui rationibus *ex naturali jure* petitis probaturos se autumant, administrationem rerum sacrarum sub imperio laicorum Principum esse. Si veritatem invenire desiderant, in jure divino eam quaerere debent, quandoquidem ecclesiasticae gubernationis ratio, quae ab una voluntate Dei pendebat, non aliter nobis cognita perspectaque esse potest, nisi ex tabulis divinae, fundationis Ecclesiae, ex Sacra nempe Scriptura, et Traditione. Praeclare S. Thomas p. 4 q. 101 art. 1: « In his quae sunt supra naturam soli auctoritati creditur, et quae ex sola Dei voluntate proveniunt supra omne debitum naturae, nobis innotescere non possunt, nisi quatenus revelata sunt. »

Sed jam ad propositum veniamus. Bellarminus lib. I de

Rom. Pontifice cap. 7 ita recte argumentatur: « Regimen Ecclesiae supernaturale est, nemini igitur convenit, nisi cui Deus commisit. Legimus autem in Scripturis commissum Apostolis, et Episcopis eorum successoribus. Nam de Petro Apostolo dictum est: pasce oves meas, Joan. ult.; et de Episcopis dicitur act. 20 quos posuit Deus Episcopos regere Ecclesiam Dei. De Regibus nihil hujusmodi unquam legimus. » Et eodem loco ex verbis Apostoli 1 ad Corinth. 42, et ad Ephes. 4: « Deus in Ecclesia posuit primum Apostolos, deinde Prophetas, tum Pastores et Doctores; » sic ratiocinatur: « Si primi sunt Apostoli, qui Episcopi fuerunt, et quibus Episcopis sunt, certe primi non sunt reges, et Principes saeculi mo ut recte annotavit Damascenus in secunda oratione pro imaginibus, Apostolus reges non solum non posuit primo loco, sed nec ullo alio, ut indicaret non esse reges Ecclesiae magistratus, sed tantum saeculi. »

Et Joannes Georgius de Eckart, in dissertatione de Jure Principis Catholicci circa sacra subditorum suorum protestantium, quae est in Thesauro Juris ecclesiastici tom. IV: « De iis, » inquit, « quae Dei sunt, homines aliter disponere non possunt, quam si Deus talem iis facultatem concedat. Causae tamen, resque fidei ac religionis vel maxime Dei sunt; disponi ergo, decerni, et de iis judicari ab aliis non potest, quam quibus eam potestatem Deus concessit; Deus vero talem potestatem certis duntaxat hominibus, non Principibus et non passim toti populo christiano concessit. Nam Deus alios constituit Apostolos, alios Prophetas, alios Evangelistas, alios Pastores, et Doctores in aedificationem mystici corporis sui, quod est Ecclesia; alios vero constituit velut oves, et agnos, qui per Pastores et Doctores suos pascerentur, et ad quos attenderent Pastores, ne circumferrentur omni vento doctrinae per astu-